अगस्त्यो मैत्रावरुणिः।विश्वे देवाः। त्रिष्टुप्।

आ न इळाभिर्विदथे सुशस्ति विश्वानरः सविता देव एतु।

अपि यथा युवानो मत्सथा नो विश्वं जगदभिपित्वे मनीषा॥ १.१८६.०१

यथा। युवानः- नित्यतरुणा देवाः। नः- अस्माकम्। मनीषा- मनीषया। अभिपित्वे- अभिपतनीये धाम्नि स्थिताः सन्तः। विश्वं जगत्- सर्वम्। मत्सथ- मादयथ। तथा। विदथे- यज्ञे। यैर्विदन्त्यात्मानमिति विदथाः। सुशस्ति- शोभनस्तोत्ररूपाभिः। इळाभिः- वाग्भिः। नः- अस्मान्। विश्वानरः- सर्वहितकरः। देवः सविता- आत्मसूर्यः। आ एतु- आगच्छतु॥१॥

आ नो विश्व आस्क्रा गमन्तु देवा मित्रो अर्यमा वरुणः सजोषाः।

भुवन्यथा नो विश्वे वृधासः करन्सुषाहा विथुरं न शवः॥ १.१८६.०२

विश्वे अस्क्राः- सर्वे आस्कन्दयितारः। देवाः। मित्रः- स्नेहाधिदेवता। अर्यमा- दानाधिदेवता। वरुणः- ऋताधिदेवता। सजोषाः- समानप्रीतयः। नः- अस्मान्। आ गमन्तु- आगच्छन्तु। यथा। शवः- बलम्। विथुरं न- अहीनम्। भुवत्- भवेत्। तथा। सुषाहा- सहनशीलतया। नः- अस्मान्। विश्वे वृधासः- सर्वे वर्धका देवाः। करन्- कुर्वन्तु॥२॥

प्रेष्ठं वो अतिथिं गृणीषेऽग्निं शस्तिभिस्तुर्वणिः सजोषाः।

असद्यथा नो वरुणः सुकीर्तिरिषश्च पर्षदरिगूर्तः सूरिः॥ १.१८६.०३

वः- युष्माकम्। प्रेष्ठम्- प्रियतमम्। अतिथिम्। अग्निम्- सर्वभूतहितक्रतुम्। तुर्वणिः- शीघ्रेण संभक्ता सन्। सजोषाः- सहृदयः सन्। शस्तिभिः- मन्त्रैः। गृणीषे- स्तौमि। यथा। अरिगूर्तः- प्रपन्नानां मन्त्रदः। सूरिः- विद्वान्। वरुणः- ऋताधिदेवता। सुकीर्तिः- अस्मत्कीर्तितशोभनमन्त्रयुक्तः। असत्- भवेत्। नः- अस्माकम्। इषश्च- एषणाश्च। पर्षत्- पूरयेत्। तथा स्तौमि ॥३॥

उप व एषे नमसा जिगीषोषासानक्ता सुदुघेव धेनुः।

समाने अहन्विमिमानो अर्कं विषुरूपे पयसि सस्मिन्नूधन्॥ १.१८६.०४

जिगीषा- जेतुमिच्छया। नमसा- वन्दनेन। वः- हे देवा युष्मासु। उषसानक्ता- नक्तोषसौ। दिव्यमानुषप्रज्ञे। सुदुघेव धेनुः- शोभनदोहना गौरिव स्थिते। आ- आभिमुख्येन। उप ईषे- कामये। विषुरूपे- यद्यपि नानारूपे तथापि। समाने अहन्- एकस्मिन्नेव दिवसे। सस्मिन्नूधनि पयसि- भवत्योः समाने सोमे रसे। अर्कं- मन्त्रम्। विमिमानः- प्रमाणीकृत्य स्तौमि। यद्यपि दैवी प्रज्ञा मनुष्यप्रज्ञा भिन्ने दृश्येते तयोरन्तर्गतो रस एक एवात्मरस इति भावः ॥४॥

उत नोऽहिर्बुध्न्यो३ मयस्करः शिशुं न पिप्युषीव वेति सिन्धुः।

येन नपातमपां जुनाम मनोजुवो वृषणो यं वहन्ति॥ १.१८६.०५

उत- अपि च। येन। अपां नपातम्- उदकजं पावकम्। आध्यात्मिके मूलशक्तिधाराजातं सर्वभूतहितक्रतुम्। जुनाम- सङ्गच्छेम। यम्। मनोजुवः- मनोवेगाः। वृषणाः- वर्षकाः प्राणा अश्वाः। वहन्ति- धारयन्ति। अहिर्बुध्न्यः- सः अहीनमूलो रुद्रः। नः- अस्माकम्। मयस्करः- आनन्दकरो भवतु। शिशुं न पिप्युषीव- आप्यायन्ती जननी शिशुमिव। सिन्धुः- उदकधारा। जीवशक्तिधारा। नः- अस्मान्। वेति- कामयते ॥५॥

उत न ईं त्वष्टा गन्त्वच्छा स्मत्सूरिभिरभिपित्वे सजोषाः।

आ वृत्रहेन्द्रश्चर्षणिप्रास्तुविष्टमो नरां न इह गम्याः॥ १.१८६.०६

उत- अपि च। नः- अस्माकम्। ईम्- एनं यज्ञम्। अच्छ- अभिलक्ष्य। त्वष्टा- तनूकरणाधिदेवता सूर्यः। आ गन्तु- आगच्छतु। स्मत्- प्रशस्तिर्यथा भवति तथा। प्रशंसायामिति सायणः। सूरिभिः- विद्वद्भिः। अभिपित्वे- अभिपतनीये अस्मद्यज्ञे। सजोषाः- समानप्रीतिर्भवेत्। वृत्रहा- आवरणशक्तिभेदकः। चर्षणिप्राः- मनुष्यपूरकः। नराम्- नृणाम्। तुविष्टमः- प्रभूततमः। इन्द्रः- ईशनशीलो देवः। इह- अत्र। नः- अस्मान्। आ गम्याः- आगच्छतु॥६॥

उत न ईं मतयोऽश्वयोगाः शिशुं न गावस्तरुणं रिहन्ति।

तमीं गिरो जनयो न पत्नीः सुरभिष्टमं नरां नसन्त॥ १.१८६.०७

उत- अपि च। अश्वयोगाः- प्राणयोगाः। नः- अस्माकम्। मतयः- भावनानि। ईम्- इन्द्रम्। तरुणं शिशुम्- वत्सम्। गावो - धेनवः। रिहन्ति न- लिहन्तीव। आस्वादयन्ति। तमीम्- अमुमेनमिन्द्रम्। जनयः- शुभजनन्यः। गिरः- वाचः। नराम्- उपासकानाम्। सुरभिष्टमम्- अतिशयेन सुरभिम्। न पत्नीः- जाया इव। नसन्त- व्याप्नुवन्ति॥७॥

उत न ईं मरुतो वृद्धसेनाः स्मद्रोदसी समनसः सदन्तु।

पृषदश्वासोऽवनयो न रथा रिशादसो मित्रयुजो न देवाः॥ १.१८६.०८

उत- अपि च। नः- अस्माकम्। ईम्- एनं यज्ञम्। वृद्धसेनाः- विवृद्धगणाः। मरुतः- प्राणविशेषाः। रोदसी- तेषां पत्नी तडित् वाग्वा। समनसः- सहृदयाः। सदन्तु- आगच्छन्तु। पृषदश्वासः-

अन्वेषणवेदनप्रतीकगौरवाहनाः। अवनयो न रथाः- भूमिसमानविस्तीर्णरथिनः। रिशादसः- शत्रुनाशकाः। मित्रयुजो न देवाः- स्नेहयोजिताश्च देवताः ॥८ ॥

प्र नु यदेषां महिना चिकित्रे प्र युञ्जते प्रयुजस्ते सुवृक्ति।

अध यदेषां सुदिने न शरुर्विश्वमेरिणं प्रुषायन्त सेनाः॥ १.१८६.०९

नु- क्षिप्रम्। एषाम्- मरुताम्। महिना- महिमा। प्र- प्रकर्षेण। चिकित्रे- ज्ञायते। ते- मरुतः। सुवृक्ति- सुष्ठुतीनाम्। प्रयुजः- प्रयोगान्। प्रयुञ्जते। अध- अथ। सुदिने- शोभनदिवसे। न शरुः- अन्धकारहिंसकः सूर्यः स्वकिरणैर्यथा लोकमाप्याययति तथा। विश्वमिरिणम्- सर्वमूषरप्रदेशम्। सेनाः- मरुद्गणाः। आ- समन्तात्। प्रुषायन्त- नन्दनवनमिव वृष्ट्या उत्पादयन्ति ॥९॥

प्रो अश्विनावर्वसे कृणुध्वं प्र पूषणं स्वतवसो हि सन्ति।

अद्वेषो विष्णुर्वात ऋभुक्षा अच्छा सुम्नाय ववृतीय देवान्॥ १.१८६.१०

अवसे- रक्षायै। अश्विनौ- प्राणेशौ। प्र कृणुध्वम्- प्रकर्षेण ध्यानं कुरुत। पूषणम्- आत्मपोषकमात्मसूर्यम्। प्र कृणुध्वम्। स्वतवसो हि सन्ति- आत्मबला वै देवाः। विष्णुः- सर्वव्यापीश्वरः। अद्वेषः- द्वेषविरोधिप्रेमस्वरूपः। वातः- वायुः प्राणः। ऋभुक्षाः- महात्मा। महन्नामैतत्। सुम्नाय- सुखाय। देवान् अच्छ- देवता अभिलक्ष्य। ववृतीय- अभिवर्तयेयम् ॥१० ॥

इयं सा वो अस्मे दीधितिर्यजत्रा अपिप्राणी च सदनी च भूयाः।

नि या देवेषु यतते वसूयुर्विद्यामेषं वृजनं जीरदानुम्॥ १.१८६.११

यजत्राः- पूज्या उपास्याः। या। देवेषु- देवतासु। वसूयुः- वसुमती सती। नि- नितराम्। यतते- यत्नं करोति। वः- युष्माकम्। सेयम्। दीधितिः- दीप्तिः। अस्मे- अस्मासु। अपिप्राणी- चेष्टयित्री। च। सदनी च- निवासयित्री च। भूयाः- भूयात्॥११॥